

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУТНОСТІ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Нікітченко А.Д.

Студентка 4-го курсу

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», Україна

Сергієнко О.А.

Д-р. екон. наук, професор

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», Україна

Стабільні зміни в економічних процесах виставляють перед керівництвом вимогу розробки адекватної стратегії розвитку підприємства. Тому кожній компанії необхідно вирішувати власні завдання стосовно побудови механізму підвищення ефективності виробничого потенціалу. У кожного підприємства свій унікальний рівень і стан виробничого потенціалу, який формується в процесі його діяльності. Важливо відзначити, що часто навіть при значному обсязі ресурсів підприємство може стикнутися з труднощами у встановленні оптимального режиму роботи, що може вплинути на зниження виробничого потенціалу. Тому для кожного підприємства важливо постійно шукати шляхи підвищення ефективності та активного розвитку на високому рівні.

Термін «потенціал» має своє походження від латинського слова «*potentia*», що означає приховану силу або можливість, яка може виявитися при відповідних умовах. Загалом, «потенціал» вказує на внутрішні можливості або резерви, які можуть бути використані для досягнення конкретних результатів або для розвитку, але на даний момент ще не були повністю використані. Це поняття застосовується в різних сферах, включаючи особистість, функціонування організацій, розвиток економіки, країн або окремих галузей. Потенціал може включати можливості для зростання, резерви ресурсів, а також здатність до досягнення вищого рівня ефективності та прибутковості. Розуміння та використання потенціалу можуть стати важливими складовими успіху в різних сферах діяльності.

Виробничий потенціал підприємства означає, що воно може виробляти продукцію, яка відповідає основним вимогам ринкового попиту щодо асортименту, переліку та якості. Його характеристики включають цілісність, можливість взаємозаміни, складність, можливість альтернативного використання, взаємозв'язок елементів, готовність до інтеграції новітніх науково-технічних досягнень та розвиток за допомогою впровадження сучасних технологій, гнучкість виробничої системи та її потужність [1]. Зокрема, увага дослідників Андрушківа Б.М., Кирич Н.Б., Мельник Л.М., та Погайдак О.Б. зосереджена на вивченні стратегій економічного підвищення стабільності господарства та фінансів підприємства в умовах трансформації суспільства. Це стає надзвичайно важливим завданням для підприємств у сучасних умовах [2]. Виробничий потенціал підприємства можна описати як унікальний набір можливостей та ресурсів, якими воно володіє та може користуватися для досягнення своїх стратегічних цілей та підвищення конкурентоспроможності на ринку. Цей потенціал включає не лише матеріальні ресурси, такі як обладнання і технології, але й людські ресурси, знання, навички та

потенціал для інновацій. Розуміння та ефективне використання виробничого потенціалу є ключовим фактором для успішного розвитку підприємства та досягнення високої прибутковості [3]. На нашу думку під виробничим потенціалом необхідно розуміти об'єднання усіх виробничих та фінансових потужностей підприємства для його ефективної господарської діяльності.

Розвиток та успішне функціонування підприємства, досягнення його стратегічних та економічних цілей, нероздільно пов'язані з керуванням його виробничим потенціалом, що суттєво впливає на виробничу діяльність підприємства та пов'язані з нею процеси. Керування виробничим потенціалом підприємства вимагає від керівника гнучкості у зміні внутрішнього та зовнішнього середовища, акцентування уваги на його формуванні, використанні, розвитку та оцінці. Для ефективного керування необхідно розробити власну систему, яка враховує всі важливі аспекти зростання виробничого потенціалу, стан і склад ресурсів у контексті їх використання, що передбачає перегляд підходів до управлінської компоненти конкретного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Пріб К.А., Патица Н.І. Діагностика в системі управління: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 432 с.
2. Андрушків Б.М., Кирич Н.Б., Мельник Л.М., Погайдак О.Б. Семіотика визначення економічної стратегії підвищення господарсько-фінансової стабільності підприємства в умовах трансформаційного суспільства. Вісник економічної науки України. 2013. №1(23). С. 3-7.
3. Шевченко А.А., Петренко О. П., Бірагова О.В. Виробничий потенціал аграрних підприємств в умовах невизначеності. Modern Economics. 2023. № 41(2023). С. 156-162. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V41\(2023\)-22](https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-22).

СЕКЦІЯ III.

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА; ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК І АУДИТ

ОБЕРНЕНИЙ МЕТОД РОЗПОДІЛУ ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ НА ОСНОВІ ДОХОДУ ВІД ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сук Петро Леонідович

ORCID ID: 0000-0002-8556-7123

*Д-р. екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і
природокористування України "Ніжинський агротехнічний інститут", Україна*

Особливим видом витрат, що відносяться на фінансові результати не в момент їх виникнення, а в наступних періодах є витрати майбутніх періодів (далі – ВМП). Щоб їх розподілити на наступні періоди використовують певні методи. Таким методом може бути обернений метод розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності.

НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" визначає основну діяльність як операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу [1].

Доходом від основної діяльності є дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тобто загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного податку тощо) [2].

Для доходів від основної (операційної) діяльності призначено рахунок 70 "Доходи від реалізації". На ньому узагальнюється інформація про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг, доходів від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості, доходів від страхової діяльності, про доходи від грального бізнесу, від проведення лотерей, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу.

Рахунок 70 "Доходи від реалізації" має такі субрахунки:

701 "Дохід від реалізації готової продукції";

702 "Дохід від реалізації товарів";

703 "Дохід від реалізації робіт і послуг";

704 "Вирахування з доходу";

705 "Перестраховання" [3; 4].

По видах доходу від основної діяльності, а також за субрахунками до рахунку 70 можна використовувати різні методи розподілу ВМП, які утворюються на основі: 1) доходу від реалізації готової продукції; 2) доходу від реалізації товарів; 3) доходу від реалізації робіт і послуг; 4) вирахування з доходу; 5) перестраховання.

Прорахунок оберненого методу розподілу ВМП на основі доходу від основної

діяльності виконується на базі розрахунку методу розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності, і суми переставляються у зворотній послідовності: перший рік – в останній, другий – у передостанній і т.д.

Визначення річної суми розподілу ВМП за методом на основі доходу від основної діяльності здійснюється множенням суми розподілу ВМП, на коефіцієнт розподілу ВМП, який вираховується діленням обсягу доходу від основної діяльності за окремі періоди на плановий обсяг доходу від основної діяльності за увесь період розподілу.

Розподіл ВМП за методом на основі доходу від основної діяльності робиться за формулами:

$$PCPBM\Pi = CPBM\Pi \times KPBMP,$$

де: PCPBM\Pi – річна сума розподілу ВМП; CPBM\Pi – сума розподілу ВМП; KPBMP – коефіцієнт розподілу ВМП.

$$KPBMP = \text{ДОД} : \text{ПДОД},$$

де: ДОД – плановий або фактичний обсяг доходу від основної діяльності за окремі періоди; ПДОД – плановий обсяг доходу від основної діяльності за увесь період.

Можна застосовувати також інший варіант для визначення методу розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності:

$$PCPBM\Pi = \text{ДОД} \times KPBMP,$$

$$KPBMP = CPBM\Pi : \text{ПДОД}.$$

Обрахунок методу розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності можна здійснювати за двома способами: 1) від первісної (початкової) суми ВМП; 2) від залишкової (поточної) суми ВМП.

Дослідимо використання методу розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності на прикладі.

Приклад. ВМП мають початкову (первісну) суму – 54000 грн, їх треба розподілити на 5 років. Очікується за цей період отримати 125000 грн доходу від основної діяльності, у тому числі: за 1-й рік – 43000 грн, за 2-й рік – 28000 грн, за 3-й рік – 25000 грн, за 4-й рік – 17000 грн, за 5-й рік – 12000 грн.

Розрахуємо значення коефіцієнтів розподілу ВМП: за 1-й рік – 0,3440 (43000 : 125000 = 0,3440), за 2-й рік – 0,2240 (28000 : 125000 = 0,2240), за 3-й рік – 0,2000 (25000 : 125000 = 0,2000), за 4-й рік – 0,1360 (17000 : 125000 = 0,1360), за 5-й рік – 0,0960 (12000 : 125000 = 0,0960).

Визначення 1-го способу (від первісної (початкової) суми ВМП) простого і оберненого методів розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності розглянуто в таблицях 1 і 2.

Таблиця 1

Розрахунок 1-го способу (від початкової (первісної) суми ВМП) методу розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності

Рік	Сума розподілу ВМП, грн	Дохід від основної діяльності, грн	Коефіцієнти розподілу ВМП	Річна сума розподілу ВМП, грн
1	54000	43000	0,3440	18576
2	54000	28000	0,2240	12096
3	54000	25000	0,2000	10800
4	54000	17000	0,1360	7344
5	54000	12000	0,0960	5184
x	Разом	125000	1	54000

[авторська розробка]

Таблиця 2

Розрахунок 1-го способу (від початкової (первісної) суми ВМП) оберненого методу розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності

Рік	Сума розподілу ВМП, грн	Дохід від основної діяльності, грн	Коефіцієнти розподілу ВМП	Річна сума розподілу ВМП, грн
1	54000	12000	0,0960	5184
2	54000	17000	0,1360	7344
3	54000	25000	0,2000	10800
4	54000	28000	0,2240	12096
5	54000	43000	0,3440	18576
x	Разом	125000	1	54000

[авторська розробка]

Як видно з таблиць 1 і 2, використання 1-го способу (від початкової (первісної) суми ВМП) простого і оберненого методів розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності забезпечує протягом 5-ти років повний розподіл суми ВМП.

В таблицях 3 і 4 наведено застосування 2-го способу (від залишкової (поточної) суми ВМП) простого і оберненого методів розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності.

Таблиця 3

Розрахунок 2-го способу (від залишкової (поточної) суми ВМП) методу розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності

Рік	Сума розподілу ВМП, грн	Дохід від основної діяльності, грн	Коефіцієнти розподілу ВМП	Річна сума розподілу ВМП, грн
1	54000	43000	0,3440	18576
2	35424	28000	0,2240	7935
3	27489	25000	0,2000	5498
4	21991	17000	0,1360	2991
5	19000	12000	0,0960	19000
x	Разом	125000	1	54000

[авторська розробка]

Таблиця 4

Розрахунок 2-го способу (від залишкової (поточної) суми ВМП) оберненого методу розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності

Рік	Сума розподілу ВМП, грн	Дохід від основної діяльності, грн	Коефіцієнти розподілу ВМП	Річна сума розподілу ВМП, грн
1	19000	12000	0,0960	19000
2	21991	17000	0,1360	2991
3	27489	25000	0,2000	5498
4	35424	28000	0,2240	7935
5	54000	43000	0,3440	18576
x	Разом	125000	1	54000

[авторська розробка]

Як бачимо, при застосуванні 2-го способу (від початкової (первісної) суми ВМП) простого і оберненого методів розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності, в останньому (табл. 3) і в першому (табл. 4) роках маємо значну суму нерозподіленого залишку ВМП (19000 грн), який списується у витрати. Це відбувається тому, що кожного року розподіл виконується із залишкової суми ВМП.

Висновки. Відрахування ВМП можна здійснювати за оберненим методом на основі доходу від основної діяльності.

Дохід від основної діяльності – це дохід (виручка) від реалізації продукції

(товарів, робіт, послуг) без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного податку тощо) [2].

Розрахунок оберненого методу на основі доходу від основної діяльності здійснюється на базі методу на основі доходу від основної діяльності, і суми переставляються навпаки: перший рік – в останній, другий – у передостанній і т.д.

Можна використовувати різні обернені методи розподілу ВМП, які утворюються по видах доходів від основної діяльності, а також за субрахунками до рахунку 70, а саме на основі: 1) доходу від реалізації готової продукції; 2) доходу від реалізації товарів; 3) доходу від реалізації робіт і послуг; 4) вирахування з доходу; 5) перестраховання.

Обернений метод розподілу ВМП на основі доходу від основної діяльності можна обраховувати за двома способами: 1) від первісної (початкової) суми ВМП; 2) від залишкової (поточної) суми ВМП.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”: Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід” (Наказ Міністерства фінансів України). № 290. (1999). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій (Наказ Міністерства фінансів України). № 1591. (2011). Вилучено з : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій (Наказ Міністерства фінансів України). № 291. (1999). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.